

שאלות ותשובות

דע שמע משה

שאלות אקטואליות בהלכה למעשה שעלו על שולחנם של פוסקי זמנינו שליט"א

פרשת דברים תשפ"ה

קנה מוצרי חלב וראה בבית שעבר התאריך האחרון לשיווק

א. שאלה: מעשה באחד שקנה כמות גדולה של גבינות לקראת תשעת הימים וכשהגיע לביתו נוכח לדעת שכל הגבינות כבר עבר עליהן התאריך האחרון לשיווק ואינן ראויות לשימוש. אולם כבר לא היה אפשרי להחזירם לחנות לפני השבת, ולאחר השבת החזירים לחנות וביקש לקבל זיכוי עליהן. ובעלי החנות השיבו כנגדו שגבינות אלו לא עמדו למכירה כלל אלא להחזירם למפעל ולקבל עליהם זיכוי, וכעת לא תסכים החברה לזכות עליהם את החנות, ונמצא שהוא גרם הפסד לחנות בזה שלקח את הגבינות והחנות אינה מסכימה לפצותו על כך. הצדק עם מי?

תשובה:

תובע ממנו שישלם מכיון שכעת אינו יכול להחזירן לחברה ולהזדכות עליהן, בזה יש לפטור את הקונה דחשיב גרמא בעלמא שהרי החזיר את הגבינות כמות שהן, וגם לדברי בעל החנות היה כאן מקח טעות ואינו צריך לשלם מדין קונה, ומדין מזיק חשיב גרמא ופטור.

והגאון רבי שמאי גרוס שליט"א הסכים שבכל מקרה הקונה אינו צריך לשלם כלום לבעל החנות דאין כאן אלא גרמא בעלמא. וגם לענין מה שכתבנו שבעל החנות אינו צריך לשלם לקונה הדגיש **הגר"ש גרוס** דהיינו דוקא כשהגבינות היו מונחות במקום שאינו מיועד כלל לקונים ליטול משם סחורה, כמו במחסן או במקום שלעולם לא מניחים שם סחורה המיועדת למכירה, אבל אם היו מונחות במקום המיועד למכירה, אע"פ שלא היו מונחות במקומן אצל מוצרי החלב אלא במקום אחר, כגון במקומם של מוצרי הניקיון או הביצים וכדו', חייב המוכר לשלם לקונה, מכיון שהקונה היה סבור שבמקרה עדיין לא נתנום במקומם ואין כאן רשלנות מצדו כ"כ.

הגאון רבי שמואל אליעזר שטרן שליט"א השיב, שהדבר תלוי היכן היו הגבינות מונחות, שאם עמדו הגבינות במקום המיועד לגבינות הנמכרות ללקוחות, הצדק עם הקונה, ואי אפשר לטעון כנגדו מדוע לא בדק את התאריך האחרון לשיווק בחנות, שדבר זה אינו מוטל על הקונה אלא על בעלי החנות מוטל להניח את הגבינות שאינן מיועדות למכירה במקום נפרד. אולם אם אכן הגבינות היו מונחות במקום מיוחד ובנפרד מן הגבינות העומדות למכירה, והקונה שלא מצא גבינות במקום המיועד להן חיפש ומצא גבינות אלו ונטלן, בודאי האחריות מוטלת עליו לבדוק שאכן גבינות אלו עומדות למכירה, ואם לא עשה זאת הוא גרם לעצמו את ההפסד, ואם אכן החנות כעת אינה יכולה לקבל זיכוי על גבינות אלו, אינה חייבת לזכותו עליהן.

וכן הסכים הגאון ר"ע פריד שליט"א, והוסיף דכל זה לענין מה שתובע הקונה מבעל החנות, דבזה י"ל שאם נטל את הגבינות ממקום שאינם עומדות למכירה איהו אפסיד אנפשיה. אבל אם הקונה לא שילם עדיין עבור הגבינות והמוכר

האם אפשר לפטור בהמת קטן מקדושת בכורה?

ב. שאלה: מעשה שאירע לאחרונה במשפחה דתית המתגוררת באחד הישובים, שהאב נתן לבנו בן העשר במתנה כבשה כדי שיטפל בה ויגדל אותה, והתעוררה שאלה מה יעשו כדי למנוע קדושת בכורה באם תמליט הכבשה בכור זכר, דהעצה הנעשית כיום בכל המשקים היא להקנות לגוי שותפות באם כגון להקנות לו את האוזן של כל אחת מן המבכירות, ומכיון שהגוי שותף באם אין קדושת בכורה בולד. אולם קטן אינו יכול למכור ולהקנות לגוי בקנין גמור מן התורה, וכיצד ימנעו מקדושת בכורה לחול על הולד.

תשובה:

אי הכי [דלטובה נתכוון] מאי טעמא כלו חיותא דרב מרי, משום דמפקע להו מקדושתיהו.

וכתבו התוס' ד"ה דקא: מה שאין נזהרין עכשיו ואף על פי שנענש רב מרי פר"ת רב מרי נענש לפי שהיה מקנה אזנו של עובר ואיכא הפקעה בגוף העובר אבל הקנאה באם שריא, ע"כ. וכ"כ השו"ע י"ד סימן שכ ס"ו: בזמן הזה, מצוה

נקדים בענין זה את דברי הגמ' בבכורות ג ע"ב: רב מרי בר רחל הוויא ליה ההיא חיותא, הוה מקנה לאודנייהו לעובד כוכבים [לאפקועינהו מבכורה – רש"י] כו', וכלאי חיותא דרב מרי בר רחל [מתה מקנהו] כו'. אמאי מקנה להו לאודנייהו לעובד כוכבים? דלמא אתי בהו לידי תקלה [דלטובה נתכוון אמאי כלאי חיותיה] שלא יגזו ויעבדו בהן].

א. ספק האם הכבשה של הילד המליטה זכר או נקבה, ואפי' המליטה זכר והוא קדוש בקדושת בכורה הרי הוא מעורב באחרים ועל כל אחד יש ספק האם הוא שייך לקטן.

ואמר לי הגאון ר"ע פריד שליט"א דעצה זו אינה נכונה, ותגרום לאסור את כל הולדות שיהיו באותו הספק, שהרי הוא ספק דאורייתא ואזלינן לחומרא, ואין להתיר משום ספק ספיקא דה"ל ספק אחד בגוף וספק אחד בתערובת, וכמו שהאריך הש"ך בכללי ספק ספיקא דזה לא חשיב ספק ספיקא כלל. והעצה הנכונה היא למנות אפוטרופוס לקטן והוא ימכור לגוי חלק במכירתו. ויש כוח לאפוטרופוס לעשות מכירה גמורה עבור הקטן. [עין יו"ד סימן רסז סעיף סג שבאופן מסויים יכול האפוטרופוס לכתוב גט שחרור לעבדו של הקטן ולהוציאו לחירות ע"ז].

והגאון רבי שמאי גרוס שליט"א אמר שיש עצה אחרת להטיל מום בבכור בעודו במעי אמו קודם שנולד, ואינו עובר בזה על איסור מטיל מום בקדשים, כמו שכתב הרמב"ם בהלכות בכורות פ"ב ה"ד: מותר להטיל מום בבכור קודם שיצא לאויר העולם וישחט עליו, במה דברים אמורים בזמן הזה שאין שם בית מפני שסופו להאכל במומו אבל בזמן שבית המקדש קיים אסור, ע"כ. וכן פסק השו"ע יו"ד סימן שיג ס"ז, ע"ש.

ומן הענין להביא מש"כ בשו"ע הרב סוף הלכות מכירת בהמה המבכרת וז"ל: ומדי דברי בענין הבכור בזמן הזה לא אוכל להתאפק באיסור חמור כזה דקדשים בחוץ, ולהודיע לכל השומעים לי, לבל ישמעו בקול הנשמע ונתפשט ממקצת החכמים בעיניהם, להתיר הבכור ע"י מום שבאזנו שנחתך ממנו מעט או הרבה או אפילו נחתכה האוזן כולה מהבכור לגמרי, ואין היתר אלא כשהחתך הוא בתנוק, שהוא הסחוס שיש לה גובה קצת הזקוף בתוך תוך פנימיות האוזן ממש אצל הנקב הפתוח בעצם הגולגולת ממש, וכמובאר בפסקי מהרא"י ז"ל, והראיות קצרה הידיעה מהכיל, ולשומעים יונעם ע"כ.

השליך מגבונים לשירותים וגרם לסתימה בצנרת האם חייב לשלם?

ג. שאלה: ידוע שמגבונים וכדו' הם דברים שאינם מתפרקים במים ולעתים קרובות הם גורמים לסתימה בצנרת הראשית של הביוב או אפילו בבור הראשי [מנוק] ופתיחת הסתימה לאחר מכן כרוכה בהוצאה גדולה. ומעשה שהיה בבנין שנוצרה סתימה בצנרת הביוב הראשית והפתיחה עלתה ממון רב שהתחלק בין הדיירים באמצעות ועד הבית, ואחד השכנים יודע שהוא נהג שלא כשורה והשליך מגבונים ושאר הדברים שאסור להשליך לשירותים, ולבו נוקפו אע"פ שאף אחד לא תבע ממנו כלום, מ"מ שמא עליו להודיע לכלל הדיירים שהוא אשם בסתימה שנוצרה ולפצותם על הנזק שנגרם להם, או שמא אין זה נחשב מזיק בידיים אלא גרמא בעלמא ופטור.

תשובה:

יש לדון בגדר החיוב של בעל המגבונים משני צדדים: א. אדם המזיק, שהרי השליך את המגבונים בידים למקום שבו יזיקו. ואף שאין מזיקים בכוחו אלא בכוח כוחו, מכל מקום יש לומר דחשיב גירי דיליה וחייב. ב. נזקי בור, שהרי המגבונים שלו הם שתקועים בתוך הצניור ומזיקים לשכנים, ועליו מוטל החיוב לסלקם משם.

וני"מ בין שני הצדדים אם הוא לא השליך את המגבונים אלא בנו קטן עשה זאת, דמצד אדם המזיק אי אפשר לחייבו שהרי קטן פגיעתו רעה וכשהזיק לאחרים פטור מלשלם, אמנם מצד ממונו המזיק יש לחייבו אפילו אם הגיע הממון לשם ע"י בנו הקטן. ועוד נ"מ אם נאמר דאין כאן אלא גרמא בניזיקין, דלא ברי הזיקא כולי האי, שהרי לא כל מגבון ומגבון נתקע בצניור ומזיק, דבודאי חלק מהמגבונים נסחפים עם זרם המים ואינם גורמים נזק, וא"כ כשנדון על כל השלכה בפני עצמה שמא חשיב גרמא בניזיקין. ומ"מ לענין בורו

המזיק חייב לסלקו אף אם נעשה הבור בדרך גרמא בעלמא, וכמו שמבואר מדברי שו"ת מהר"ם פדאוה סימן סב, ע"ש.

וגם בדיני בור יש לברר אצל מי ששחרר את הסתימה האם באמת כל הנזק נגרם ע"י אדם אחד, או שיש כאן צידוף של כמה סיבות שבהצטרפם יחד גרמו את הנזק. וא"כ אין להטיל את כל החיוב על זה שהשליך את המגבונים לשירותים.

והגאון רבי שמאי גרוס שליט"א השיב שאי אפשר לחייבו מדין מזיק מכיון שלא ברי הזיקא וגם אין הנזק בא לאלתר, ולכן לא חשיב גרמי אלא גרמא, ואינו חייב בדיני אדם. ומכל מקום בדיני שמים חייב ככל גרמא, וצריך לפצות את הדיירים כפי מה שיתפשרו ביניהם. וגם **הגאון ר"ע פריד שליט"א** אמר שאינו חייב בדיני אדם כלל, ויתכן שחייב בדיני שמים, ואם לבו נוקפו ישלם לשכנים כפי שיסכימו.

מים שנזלו דרך דירתו למעלית של הבנין והזיקו

ד. שאלה: מעשה שהיה לאחרונה באחד שבשעה שישן אירע פיצוץ בצינור הראשי של הבנין סמוך לדירתו, והסלון בביתו הוצף במים והלכו המים תחת דלת הכניסה לדירה והציפו את חדר המדרגות וחדרו לפיר של המעלית וגרמו נזק למערכת החשמל של המעלית ועלה ממון רב לתקן את הנזק, ונשאלה השאלה על מי מוטל לשלם את הנזק שנגרם.

תשובה:

הגאון רבי שמאי גרוס שליט"א השיב שבעל הדירה אינו חייב לשלם כלום בור הנזק, שהרי המים אינם שלו אלא של כלל הדיירים ואע"פ שעברו דרך הדירה שלו לא זכה בהם בקנין חצר כי לא רצה לזכות בהם. ולכן אפילו ידע בשעה שעברו דרך דירתו לחוץ ולא עשה כלום למנוע הדבר אי אפשר לחייבו כלל עבור הנזק שנגרם על ידם.

והגאון ר"ע פריד שליט"א דן את המים כממונו של בעל הדירה שהזיק לאחרים, ותמן יתידותיו במש"כ שו"ע חו"מ סימן קנה ס"כ בדין הרחקת נזיקין: ראובן חפר גומא בחצירו שמי גשמים יקלחו לתוכה, וכשרבו המים בוקעין ועוברים דרך חומות מרתף שמעון, חייב ראובן לסלק היזקו, ע"כ. הרי דאע"פ שלא רצה מעולם לזכות במים חייב בהרחקתם. [א.ה. לכאורה אינו דומה דין הרחקת נזיקין לדין ממונו המזיק, דבדאי חייב הרחקה יש על גומא זו מכיון שהמים עוברים דרכה לחצר חבירו, אבל אין בזה כדי לחייבו בתשלומי נזיקין על המים שבגומא מדין ממונו המזיק כיון שלא זכה במים].

ואמנם בנידון דידן שהיה אנוס שהרי ישן ולא ידע כלל על הפיצוץ בודאי אי אפשר לחייבו בתשלומי נזיקין כלל, אבל באם היה ער ולא עשה כלום למנוע

את יציאת המים מביתו לחדר המדרגות, חייב לשלם על מה שהזיקו מדין ממונו המזיק, וכעין אבנו סכיננו ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו דחשיב מזיק מדין אש. וכל שכן אם גרף את המים מביתו לחדר המדרגות דיש לדונו כמזיק בידים ממש.

והגאון רבי יוסף אביטבול שליט"א השיב דבעל הדירה בודאי פטור, שהרי אין המים שלו אלא של כלל הדיירים שהרי הצינור הראשי של הבנין התפוצץ, ובעל הדירה מעולם לא התכוין לזכות במים אלו שאין לו תועלת בהם ורק נזק הם גורמים לו, ואין חצירו של אדם קונה לו בעל כרחו, ואין כאן ממונו המזיק כלל. והנה הצינור מוליך מים לדירות העליונות ואין לדירות התחתונות צורך בו, ולכאורה היה מקום לדון שרק הם יצטרכו לשאת בנזק. אמנם בזמנינו המנהג שכל המשתמשים באותו צינור אחראים לכל נזק שנגרם בכל חלק של הצינור, וכמ"ש בספר דרכי משפט שם בשם הגר"ק.

ואמנם בקובץ מבית לוי (פסקי הל' שכנים סי"א) הו"ד הגר"ש וואזנר זצ"ל שהתחתונים פטורים ע"ש, אבל למעשה המנהג שכולם משלמים.

נכנס והשתמש בבית חבירו בעת ששהה בנופש

ה. שאלה: מעשה שהיה במשפחה המתגוררת בשכונת בארא פארק שבניו יורק, ובחודשים אלו נסעו כל בני המשפחה לנופש בקאנטרי במקובל במקומות אלו, והותירו מפתח לדירתם אצל אחד השכנים, ושכן זה נכנס לדירה ונתן לבתו הנשואה שהגיעה אליו לשבת להשתמש בדירה במשך השבת. וכעת תובעים ממנו בעלי השכירות שכר דירה על השימוש בדירתם. והוא טוען שזה חצר דלא קיימא לאגרא, דבעונה זו הרבה מאד דירות עומדות ריקות כי בעליהם נסעו לקאנטרי, ואין כמעט ביקוש לשכירות בעיר. הצדק עם מי?

תשובה:

אני העליתי כמה צדדים לפטור את השכן מתשלומי שכירות עבור השימוש בדירה בשבת: א. אין כמעט ביקוש לשכירות דירות בעיר בתקופה זו. ב. רוב היוצאים לנופש הינם בעלי ממון ולא שוה להם להשכיר את ביתם בשביל הסכום שרגילים לגבות עבור לינה בשבת אחת שאינו סכום גדול. ג. בעלי הדירה לא ניקו אותה לפני יציאתם מהבית ולא סדרוה באופן הראוי לארח בה בני אדם, ובמצב כזה אינה ראויה להשכיר כלל.

והנה הבאנו שאלה דומה לזו לפני כמה חודשים בגליון פרשת אמור אודות מי שמכר את דירתו לגוי כדי שלא יצטרך לנקותה לפסח, ושכנו השתמש בדירה בימי החג בלא רשותו, וטוען שהדירה לא היתה שלו אלא של הגוי, וטענה זו כמובן אינה שייכת כאן, ומכל מקום הבאנו שם מחלוקת הפוסקים האם מכיון שהשתמש במים וחשמל של בעל הדירה וחייב לשלם עבורם יש לחייבו בכל דמי השכירות, וזה ע"פ מש"כ השו"ע חו"מ סימן שסג ס"ז וז"ל: יש אומרים דכשאין החצר עומד לשכר דאמרינן דאינו צריך להעלות לו שכר, אם חסרו אפילו דבר מועט, כגון שהיה הבית חדש וזה חסרו במה שהשחירו, אף על פי שאין הפסד אותו שחוריות אלא מועט, ע"י מגלגלין עליו כל השכר כפי מה שנהנה, ע"כ.

והבאנו שם בשם **הגאונים ר"ע פריד ורבי יצחק כץ שליט"א** ששחוריותא דאשייתא הוא דוקא בנזק בגוף הדירה, אבל במה שנהנה בחשמל ומים אין כל

נזק לגוף הדירה ואין לחייבו אלא לשאת בהוצאות המים והחשמל שהשתמש בהם ולא בכל תשלומי השכירות. והוא הדין אם השתמש בכלי מיטה וכדו' של בעל הדירה, אי אפשר לחייבו לשלם את כל השכר דירה בגלל הנאה כזו שאינה הנאה מגוף הדירה.

ובהזדמנות זאת נתקן טעות חמורה שנפלה בדברינו אז, דבאמת דעת **הגאון ר"ע פריד שליט"א** היתה והינה דמכיון שחייב לשלם עבור המים והחשמל שהשתמש בהם מגלגלין עליו גם את שכר הדירה וחייב לשלם הכל, ודלא כדברי **הגר"י כץ** ולא כמו שהבאנו בשמו שם. וכך השיב גם כעת, דמכיון שבודאי השתמשו במים ובחשמל וכדו' צריכים לשלם גם דמי שכירות בזול.

וכעת השיב לי **הגאון רבי שמאי גרוס שליט"א** דבדאי היה אסור לשכן לעשות כן באיסור גמור, דזה גזל בעלות להיכנס לבית חבירו ולהשתמש בו בלא רשותו, וגם מביישים בזה את בעלת הבית שנכנסים לביתה כאשר הוא לא מסודר ולא נקי, וזה אסור בהחלט. ומכל מקום אי אפשר לחייבו בתשלומי שכירות על השימוש בבית מכמה טעמים הנ"ל: א. לא מקובל במקום להשכיר דירותיהם לשבת. ב. אין ביקוש לשכירות בתקופה זו באיזור זה. ג. הבית לא היה נקי ומסודר כראוי לבית העומד להשכירו. ואע"פ שבגליון פרשת אמור הבאנו בשמו לפקפק בסברא זו דחשיב חצר דלא קיימא לאגרא, מכל מקום בנידון דידן הדעת נוטה כן מכמה טעמים הנ"ל.

מכתבים למערכת

הגאון ר' אליעזר רבינוביץ שליט"א כתב לנו:

בענין השאלה בציבור שלא קראו פרשת בהר בחוקותי האם יכולים להשלים קריאה זו בפרשת במדבר או נשא שלאחריה, ומה הדין ביחיד בכה"ג.
יש לציין כי יש בזה עוד שני חששות, מלבד עיקר הנידון שהבאתם כלפי קריאת תוכחה סמוך לשבועות, דהרי יש לפנינו שתי פרשיות שהם בהר בחוקותי, ועוד שהם משני חומשים שונים: וז"ל משנה ברורה סימן קל"ה (סק"ז): ואם היו שתי פרשיות מחוברין באותו שבת שבטלו דעת הר"מ מינץ דאין משלימין אותם כלל דלא מציינו לעולם שקורין ג' סדרות בשבת אחת ולקרות פרשה אחת מהן נמי לא אמרינן דאין תקנה לחצאין וה"ה אם בשבת זו היו שתי פרשיות מחוברות נמי אין משלימין הפרשה משבת שעבר מטעם הנ"ל ובהגהות מנהגים חולק על כל זה וכן הסכים בא"ר דלעולם צריך להשלים מה שביטלו משבת העבר וכן נוטה דעת ספר מגן גבורים.

עוד כתב המש"ב (שם): ו"א דאם בטלו פרשת ויחי אין לקרות עם פ' שמות כי כשקורין ב' סדרות צריך לקרותו חד גברא מסוף סדרא ראשונה לתחלת סדרא שניה כדי שיהיו מחוברין וזה אין נכון לעשותו בשני ספרים וה"ה בפקודי ויקרא וכדומה, ויש חולקין וס"ל דלעולם משלימין וכתב בשלחן עצי שטים דהנהוג כן אין מוחין בידו.

ולגופו של ענין היות ולא מציינו בפוסקים חידוש גדול כזה שפרשת בחוקותי, ועכ"פ פרשת כי תבוא שהוא בחומש אחד, שא"א להשלימו לפרשה הבאה, מוכח שכל הדין של תכלה שנה הוא רק לתקנת סדר קריאת התורה אבל בודאי שאין שום איסור לקראם בשבת שלאחריה אף שיחסר להם ענין זה דסו"ס אין זה סיבה לבטל הקריאה, והיינו אפילו בציבור שלא שמעו ואצ"ל ביחיד.

ויש לצרף גם דיעה ראשונה בתוס' שם במגילה דאין קפידא של הפסק שבוע ביניהם יעו"ש.

ומה שדנתם לצרפו בפרשת נשא והנידון מצד דילוג בתורה, ראה בשעה"צ בסימן קמ"ד (סק"ג) שיש בזה ויכוח בין הפמ"ג להמשנ"ב האם בתרי גברי מותר לדלג, וא"כ בציבור שלא שמעו וקורים אותו באופן שיש כמה עליות בפרשה זו וכמה עליות בפרשה זו לא איכפת לן בדילוג לדעת הפמ"ג, ומיהו לדעת המהר"ם מינץ הנ"ל גם באופן כזה צריך יקרא קצת מפרשה זו וקצת מפרשה זו וזה א"א כשיש דילוג בינתיים.

אכן עיקר הדבר להשלים מפרשה שאינה הפרשה האחרונה כבר מציינו מחלוקת, וז"ל המשנה ברורה שם בסימן קל"ה (סק"ז): ואם בטלו כמה שבתות י"א דאין לקרות בשבת הבאה כ"א הסדרה האחרונה הסמוכה לזו, וי"א דצריך להשלים בציבור כל הסדרות שביטלו, ומביאור הגר"א משמע דס"ל כהדעה הראשונה.

ובנידון שלנו שקראו פרשת במדבר ומשום מה לא השלימו ורוצים להשלים בנשא אולי קיל טפי שמשלים רק פרשה אחת, אבל לפי מש"כ בשעה"צ שם עפ"י הגר"א דהוי כתפילה ואפשר רק בתפילה הסמוכה א"כ א"א, ואגב להשלים בפרשת נשא לכאורה גרע טפי לענין תכלה שנה וקללותיה.

גליון זה נודב לעילוי נשמת
הגה"ח רבי יום טוב ליפא זצ"ל סופר סת"ם
בן הגה"צ רבי שמואל דוד הכהן זצ"ל ראב"ד חוסט
נלב"ע ג' שבט תשמ"ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י בנו ידידינו הרבני הנגיד הגה"ח ר' שמואל דוד פרידמן שליט"א
בעמח"ס נפלאים "שדה צופים" מצווה ועושה ועוד

הרה"ג רבי יעקב ישראל מייזנער שליט"א כתב לנו:

על אודות השאלה באחד שברך על המצות את שתי הברכות 'המוציא' ו'על אכילת מצה' כדון, ולאחר מכן נפלו המצות על הרצפה, והמנהג הוא שמצה שנפל על הרצפה אין אוכלים אותו בפסח, הוציא המברך מצות אחרות לצאת בהן ידי חובה, והוא מסתפק האם עליו לברך שנית ברכות אלו. והבאתם שדין זה תולה במחלוקת מחבר ורמ"א בשו"ע ס' ר"ו במי שנטל בידו פרי לאוכלו ובידו עליו ונפל מידו האם צריך צריך לחזור ולברך כשהיה דעתו לאכול משאר פירות שלפניו. וכתבתם שדין זה רק קאי על ברכת המוציא אבל גבי ברכת על אכילת מצה שהברכה רק על הכזית הראשון לא מהני שהיה דעתו לאכול עוד.
יש להעיר שהרי המחבר אור"ח ס' תע"ה סע' א' אומר שבליל פסח יקח הפרוסה בין שתי השלמות, ויאחזם בידו ויברך המוציא ועל אכילת מצה, ואח"כ יבצע מהשלמה העליונה ומהפרוסה משתיהן ביחד, ע"ש, וביאר הביאור הלכה שם בד"ה. ויברך. הטעם משום דאיכא פלוגתא, דאית פוסקים דסוברין שיברך המוציא על השלמה ועל אכילת מצה על הפרוסה, ואית דסביר להיפך (נ"ע בטור ס' תע"ה שמביא השני שיטות האלו), לכך פסק המחבר שיאחז שתייהם בידו ויברך המוציא ועל אכילת מצה ויבצע משניהם, ע"ש. הרי אנו רואים מכאן שאין חילוק בעצם על השני ברכות שמברכים על המצות מצוה אלא שחד ברכה קאי על השלמה וחד ברכה על הפרוסה, וא"כ קשה לומר שאכילת מצה רק קאי על הכזית הראשון אלא קאי גם על מצות אחרות, ויש צד לומר ששייך דעתו לאכול עוד כשמברך השני ברכות, וא"כ בשניהם יש ספק האם צריך לברך שנית כשנפלו המצות על הרצפה.

לזכות אחד מהתורמים החשובים:

טעם נפלא בטעם שבתחילה הוכיחם ברמז ואחר כך במפורש

'אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן במדבר בערבה מול סוף בין פארן ובין תפל ולבן וחרצת ודי זהב' (אא): ברש"י מחז"ל, לפי שהם דברי תוכחות ומנה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בהן, לפיכך סתם את הדברים והזכירן ברמז מפני כבודו של ישראל.

ויש להקשות הרי בהמשך הפרשיות הזכיר במפורש את מה שהכעיסו, חטא מרגלים (א, כב), חטא העגל (טו, טז), מחלוקת קורח (יא, י), ואם כן מה הועיל שסתם כאן וכתב ברמז, ומה כבוד יש לישראל בכך אם לבסוף כתב זאת במפורש.

ויש לתרץ דהנה מציינו שאמרנו במדבר (דבר"א, ד) ראויים היו התוכחות לומר מפי בלעם והברכות מפי משה, אלא אילו הוכיחם בלעם היו ישראל אומרים שונא מוכיחנו, ואילו ברכם משה היו אומות העולם אומרים אוהבם ברכם, אמר הקב"ה יוכיח משה שאוהבן, ויברכם בלעם ששונאם כדי שיתבררו התוכחות והברכות ביד ישראל. וזה כוונת הכתוב 'אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל וגו' והמשיך לומר הכל ברמז, דנתכוון להדגיש להם דהיות וכל תוכחות אלו נאמרו על ידי משה שאוהבן, אף שאמר להם הכל בפירוש נחשב להם הדבר כמו שאמר זאת להם ברמז בעלמא, ולא היה להם בזה כל כך בושת פנים, ודבר זה לטוב להם ולכבודם כדי שלא ישמעו מפי בלעם ששונאם, וכשמשא אוהבן אומר להם זאת הרי זה נחשב להם כרמז בעלמא.

(זרע שמשון פרשתינו אות א')

גליון זה נודב לעילוי נשמת האשה החשובה
מרת ברכה ב"ר דוד מנשה ע"ה ביגלאיין ת.נ.צ.ב.ה.
הונצחה ע"י ידידינו הרבני הנגיד
הרב החסיד ר' הערשל ביגלאיין שליט"א

גליון זה נודב

לכבוד יומא דהילולא רבה

של הרב הקדוש החוזה מלובלין זי"ע
נלב"ע תשעה באב ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י הנדיב החפץ בעילום שמו
יה"ר שזכות בעל ההילולא יעמוד לו
ולזרעו אחריו לכל מילי דמיטב

לעי"נ האי גברא יקירא המחנך הדגול והנערץ
מריבין תורה ויראה עשרות בשנים
במוסדות חסידי בעלזא באר"י

קירב את אחינו התועים לאבינו שבשמים
ורבים נהנו ממנו עצה ותושיה פה מפיך מרגליות
הגה"ח רבי שלום ישראל בן הרה"ג
רבי אלטנער יעקב אליעזר דירנפלד זצ"ל

ראש ישיבת 'תורה ואמונה'
נלב"ע ב' מנ"א האי שתא ת.נ.צ.ב.ה.

ברכת מזל טוב חמה ולבבית לידידינו עוז
מחנך בחסד עליון מרביץ תורה לעדרים
עובד השם בכל לבבו עדין הנפש ואציל המידות

הרה"ג ר' אלעזר וובר שליט"א

ר"מ בביהמ"ד י"ד כהן

לרגל שמחת אירוסין בתו תח"י עב"ג החתן העילוי

כמר חיים אביגדור פיליפ ני"ו

מבחיירי ישיבת ק"ק בני ברק

בן הרה"ח ר' משה אהרן פיליפ הי"ו

במז"ט ובשעתו"מ

י"ל ע"י הצב"י משה פריד בלאאמור"ר הרב עמרם שליט"א בן מו"ר הרב סנדר זצ"ל קרית בעלזא בית שמש יצ"ו

העלון עבר הגהה הלכתית של הגה"צ רבי שמאי גרוס שליט"א חבר הבד"ץ דקהל מחזיקי הדת בעיה"ק ירושלים תובב"א ונשיא המערכת

שאלות לגדו"י, הערות והארות אפשר לשלוח בפקס: 053-5377498 | מייל המערכת: a0527170252@gmail.com | לתרומות והנצחות ניתן לפנות: 053-3177749